

Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishi – postindustrial jamiyat iqtisodiyotining harakatlantiruvchi kuchidir

Dunyo miqyosida iqtisodiy rivojlanishning eng muhim qonuniyatlaridan biri, iqtisodiy o'sishning o'zaro bog'liqligi va milliy iqtisodiyotda xizmatlarning tobora ortib borayotgan roli hisoblanadi, bu xizmatlar sohasida foydalaniladigan mehnat, moddiy va moliyaviy resurslar ulushining ortishi bilan izohlanadi.

Jamiyatning rivojlanishi hamda ishlab chiqarish kuchlarining o'sishi bilan xizmatlar sohasining muayyan rivojlanishi yuz beradi. Bu, xususan, sohada ish bilan bandlikning oshishi, mehnatni texnik jihozlanishining o'sishi, ilg'or texnologiyalarning joriy etilishi kuzatilmoqda.

Hozirgi kunda iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biri bo'lgan, xizmatlar sohasining o'rnini juda katta va ahamiyatlidir. Bu ishlab chiqarishning murakkablashuvi, bozorni kunlik va shaxsiy talabdan kelib chiqqan holda tovarlar bilan to'ldirish, jamiyat hayotini yangilovchi ilmiy-texnologik taraqqiyotning jadal o'sishi bilan bog'liqdir.

Bularning barchasini axborot, moliyaviy, transport, sug'urta va boshqa xizmat turlarisiz amalga oshirib bo'lmaydi. Bundan tashqari, xizmatlar tovarlar savdosining ajralmas qismi hisoblanadi (ayniqsa texnik jihatdan murakkab), chunki tovarlarni sotish asosan sotish vaqtida ko'rsatilayotgan xizmatlardan va sotishdan keyingi xizmatlardan iborat rivojlanayotgan tarmoqni talab qiladi.

Yangi korxonalar va tashkilotlarni tashkil etish, shuningdek, faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlar tomonidan innovatsion texnologiyalardan foydalanish va ko'rsatilayotgan xizmatlar ro'yxatini kengaytirish kelgusida ish o'rinlarini ko'paytirish va aholi farovonligini oshirishga yordam beradi.

2019-yil 1-oktabr holatiga viloyatda jami faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni 30,5 ming taga yetdi. Xizmatlar sohasida 19,7 mingta korxonalar va tashkilotlar faoliyat ko'rsatmoqda.

**2019-yil 1-oktabr holatiga xizmatlar
sohasida faoliyat ko'rsatayotgan
korxonalar va tashkilotlar**
(fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari)

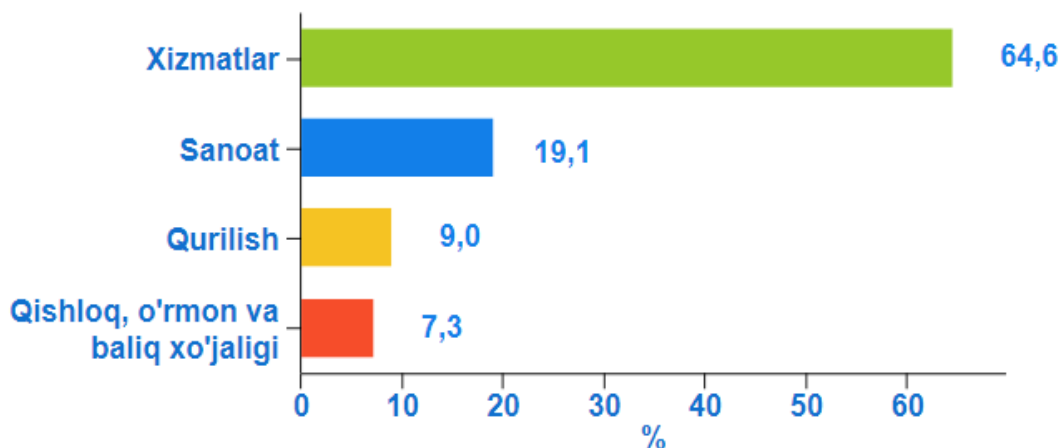

O'tgan yilning shu davriga nisbatan faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni 3,9 mingtaga ko'paydi.

Xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni ularning umumiy sonining uchdan ikki qismini tashkil etadi, bu 64,6 % ni tashkil etadi.

Taqqoslash uchun: kuzatilgan davrda sanoat sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning ulushi 19,1 %, qurilishda - 9,0 % ni tashkil etdi va atiga 7,3 % qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi sohasi hissasiga to'g'ri keladi.

2019-yil 1-oktabr holatiga faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning tarkibi, %
(fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari)

2019-yil 1-oktabr holatiga, xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar tarkibida savdo faoliyati bilan shug'ullanuvchi korxonalar va tashkilotlar (37,2 %) yuqori ulushni egallaydi.

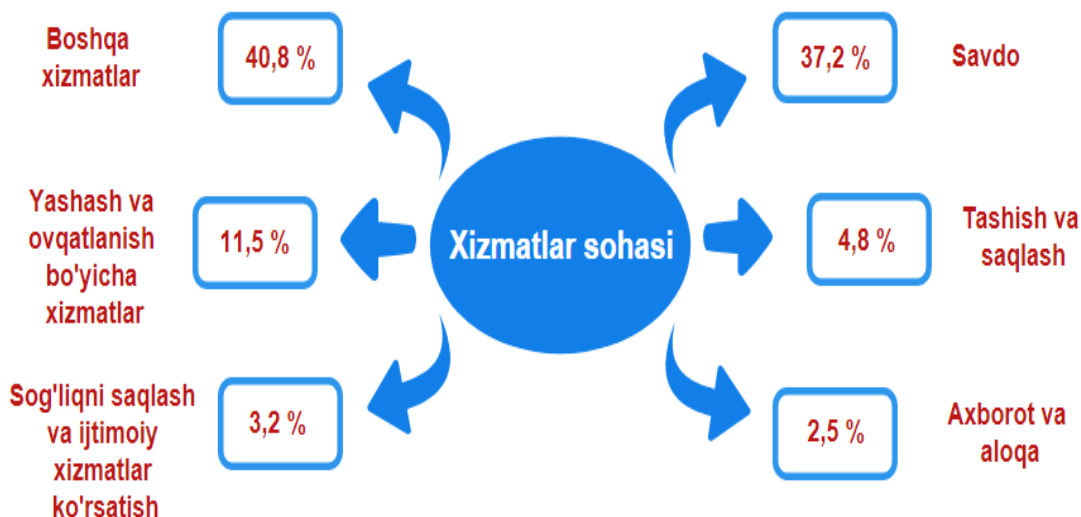
Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalar va tashkilotlarning soni 11,5 % ni tashkil etdi.

Tashish va saqlash faoliyati bilan shug'ullanuvchi va xizmatlar sohasidagi tegishli faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning ularning umumiy sonidagi ulushi 4,8 % ga yetdi.

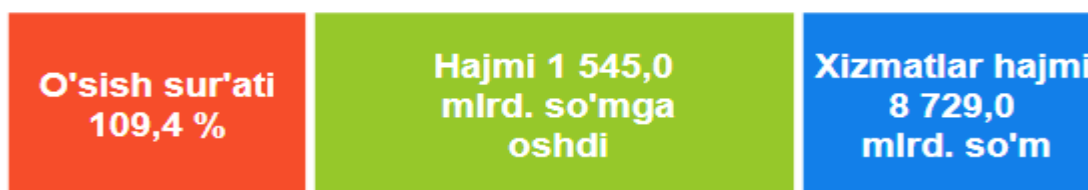
Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning ulushi 3,2 % ni tashkil etdi.

Axborot faoliyati bilan shug'ullanuvchi va aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalar va tashkilotlarning ulushi 2,5 % ga teng bo'ldi.

2019-yil 1-oktabr holatiga xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha tarkibi, %
(fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari)

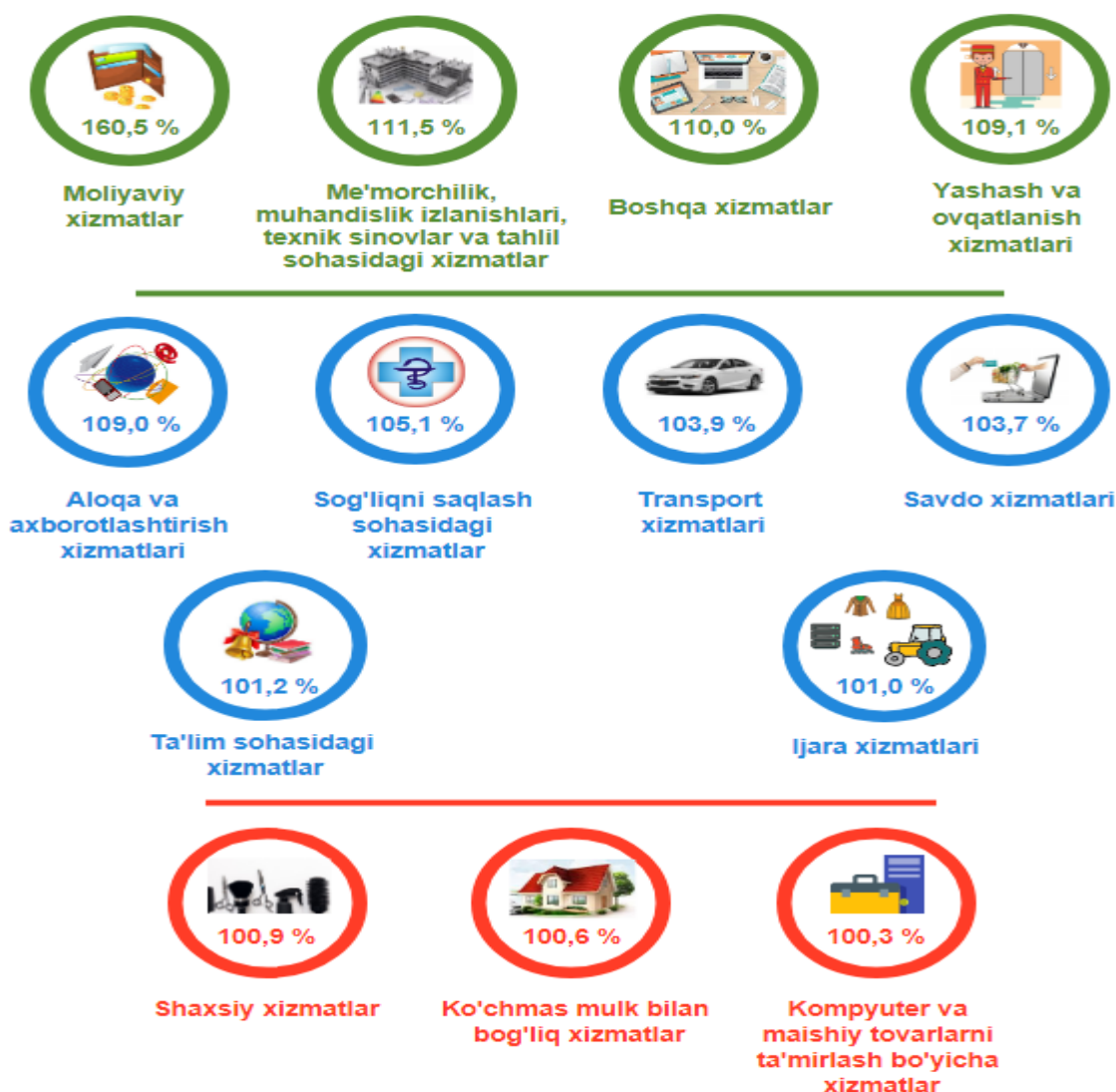

Dastlabki ma'lumotlarga ko'ra, 2019-yil yanvar-sentabr oylarida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 8729,0 mlrd. so'mga yetdi. Taqqoslama ekvivalentda, o'tgan yilning shu davriga nisbatan o'sish 109,4 % ni tashkil etdi.

Eng yuqori o'sish sur'atlari moliyaviy xizmatlar (160,5 %), me'morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar (111,5 %), boshqa xizmatlar (110,0 %) qayd etildi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ko'rsatilgan bozor xizmatlarining o'sish sur'atlari, %

Yuqori bo'lmagan o'sish shaxsiy xizmatlar (100,9 %), ko'chmas mulk bilan bog'liq xizmatlar (100,6 %), shuningdek kompyuter va maishiy tovarlarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlarida (100,3 %) kuzatildi.

**2019-yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari
bo'yicha ishlab chiqarilgan xizmatlarning asosiy ko'rsatkichlari**

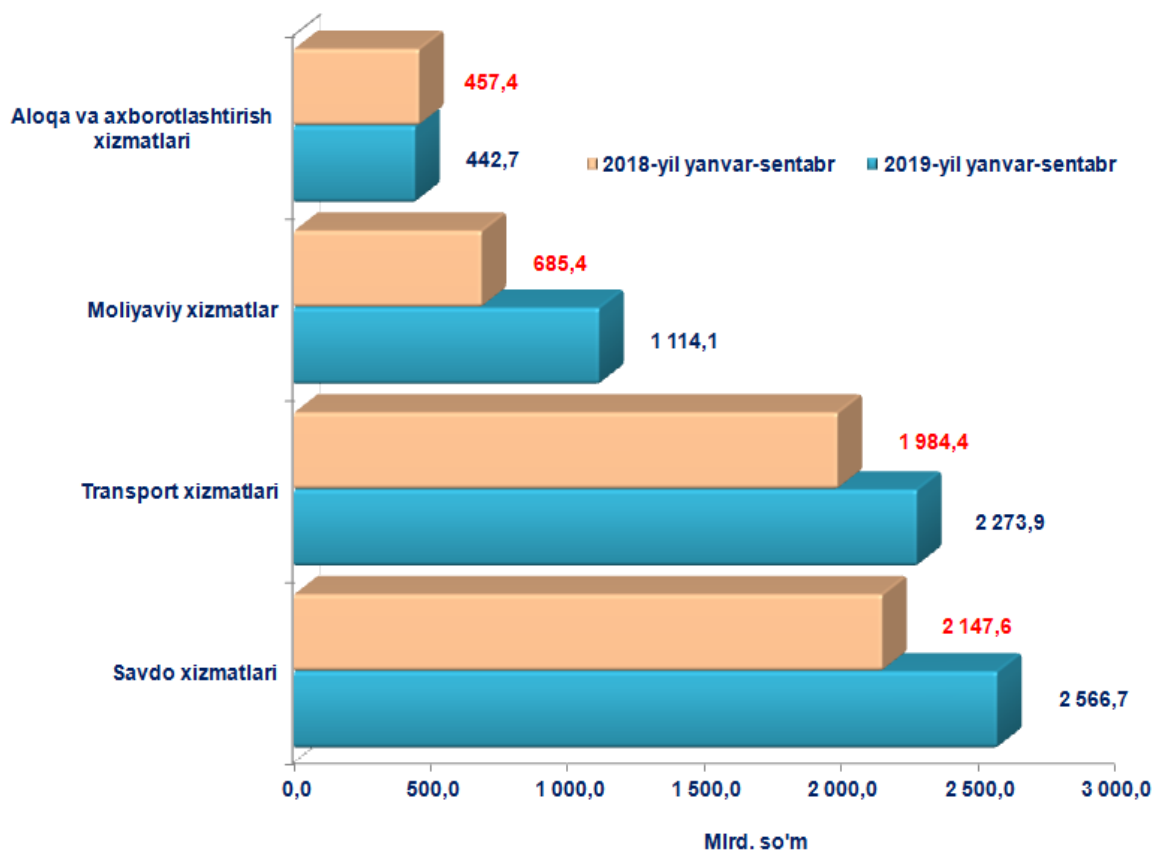
	Hajmi, mlrd. so'm	O'tgan yilga nisbatan o'sish sur'ati, %
Xizmatlar - jami	8 729,0	109,4
shu jumladan:		
Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari	442,7	109,0
Moliyaviy xizmatlar	1 114,1	160,5
Transport xizmatlari	2 273,9	103,9
shu jumladan:		
avtotransport xizmatlari	2 063,2	102,0
Yashash va ovqatlanish xizmatlari	274,8	109,1
Savdo xizmatlari	2 566,7	103,7
Ko'chmas mulk bilan bog'liq xizmatlar	262,2	100,6
Ta'lim sohasidagi xizmatlar	357,6	101,2
Sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	127,0	105,1
Ijara xizmatlari	293,3	101,0
Kompyuter va maishiy tovarlarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlar	251,7	100,3
Shaxsiy xizmatlar	375,2	100,9
Me'morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	98,3	111,5
Boshqa xizmatlar	291,5	110,0

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va an'anaviy xizmatlarni rivojlantirish bo'yicha aniq maqsadli kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish ishlab chiqarilgan bozor xizmatlar hajmini oshishiga olib keladi.

Sifatli o'zgarishlar va institutsional islohatlar chuqurlashishi bilan bir qatorda chakana savdo, umumiy ovqatlanish va maishiy xizmat turlari asosan xususiy tadbirkorlikni faollashuvi hisobiga jadal rivojlanmoqda.

Davlatning iqtisodiy siyosatida axborot va aloqa xizmatlari (mobil aloqa, Internet, raqamli televideniya va boshqalar) kabi zamonaviy xizmat turlarini, shuningdek zamonaviy moliyaviy xizmat turlarini (bank xizmatlari, lizing, sug'urta, audit, konsalting va boshqalar) rivojlantirish alohida ahamiyatga ega.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida umumiy tarkibdagi ustun xizmat turlarining taqqoslanishi, mlrd. so'm

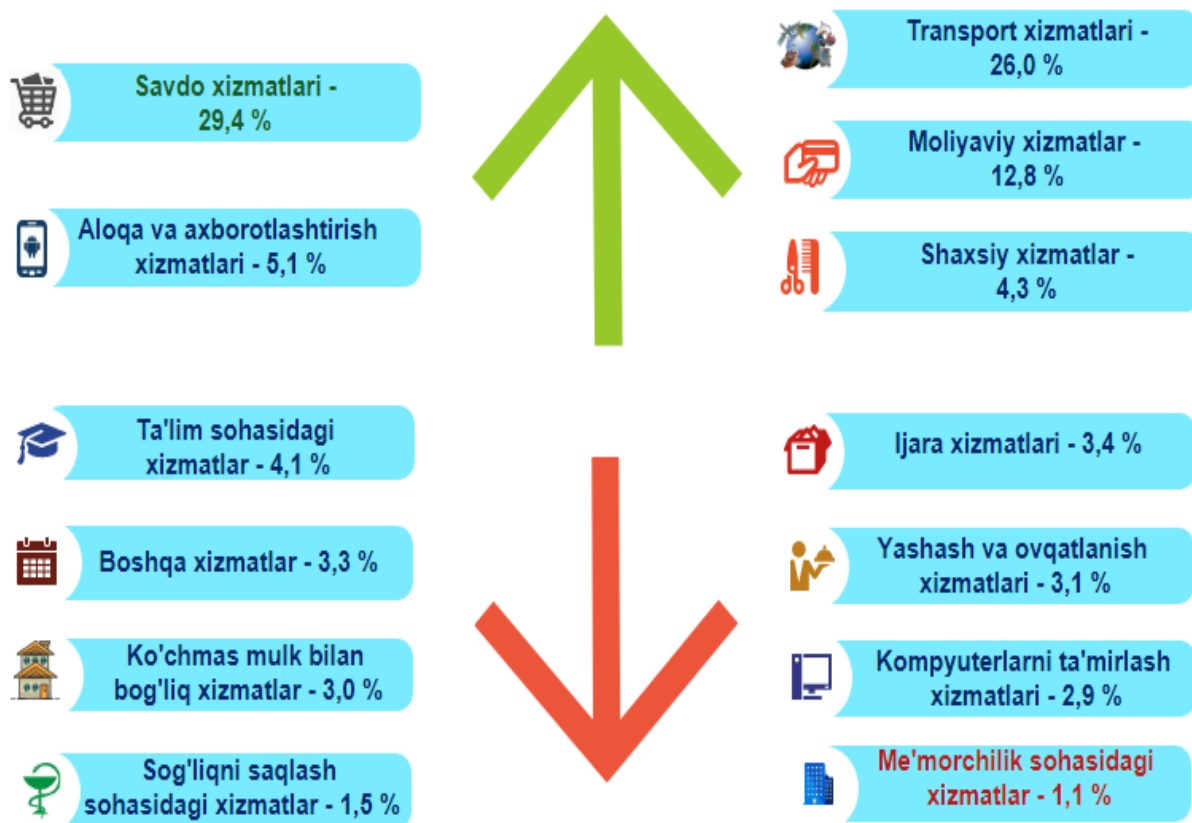

O'tgan yilning shu davriga nisbatan transport xizmatlari hajmi 289,5 mlrd. so'mga oshdi va 2 273,9 mlrd. so'mga teng bo'ldi.

Bundan tashqari, eng katta hajm savdo xizmatlariga to'g'ri keldi – 2 566,7 mlrd. so'm, bu 419,1 mlrd. so'mga, shuningdek moliyaviy xizmatlar – 1 114,1 mlrd. so'mga, ularning hajmi 428,7 mlrd. so'mga oshdi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ko'rsatilgan bozor xizmatlar tarkibida katta qismi savdo xizmatlariga to'g'ri keladi. Shunday qilib, 2019-yil yanvar-sentabr oylarida ularning ulushi 29,4 % ni tashkil etdi. Shu bilan birga, eng katta ulushni transport xizmatlari (26,0 %), moliyaviy xizmatlar (12,8 %), aloqa va axborotlashtirish xizmatlari (5,1 %) ni egallaydi.

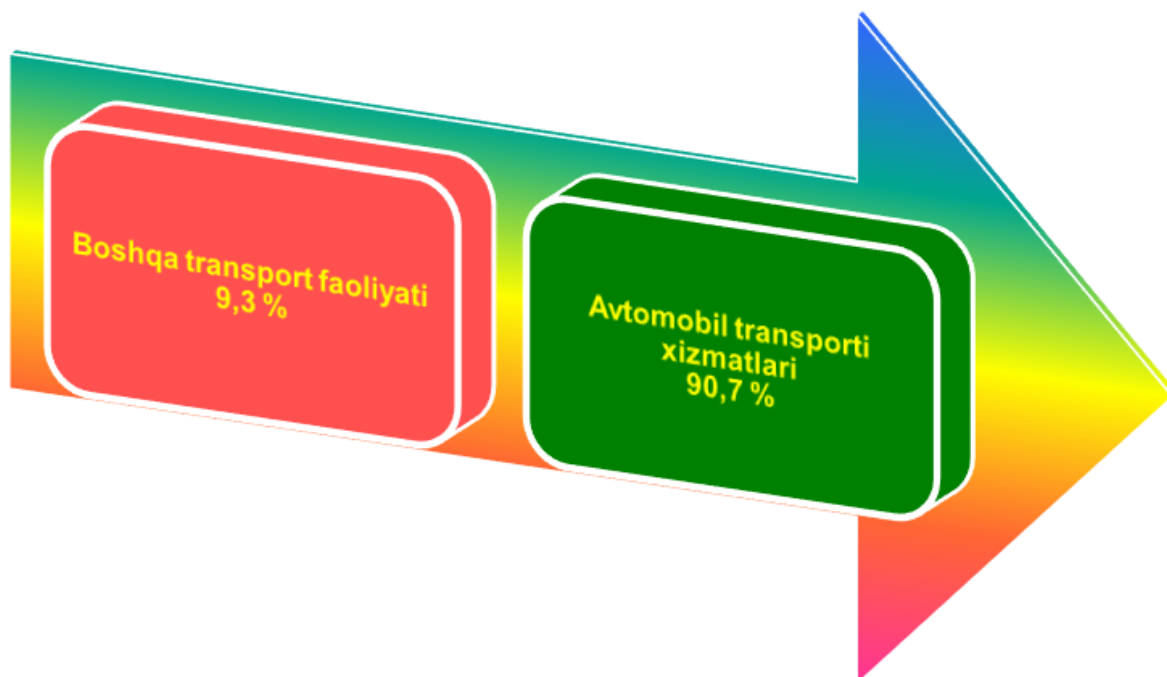
2019-yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ko'rsatilgan bozor xizmatlarining tarkibi, %

Bugungi kunda viloyatimiz transport infratuzilmasini rivojlantirish uchun ulkan salohiyatga va barcha yo'nalishlarda hamda transportning barcha turlarida yuklar va yo'lovchilarni tashishda mamlakatning ehtiyojlarini qondirish uchun noyob imkoniyatlarga ega.

Ta'kidlash joizki, transport xizmatlari hajmining o'sishi, birinchi navbatda, yuk va yo'lovchilarni tashish xizmatlariga talabning oshishi bilan boqliq bo'lib, bu o'z navbatida turistik faoliyatning jadal rivojlanishi, savdo tarmog'ining kengayishi, qurilish loyihalarini yanada amalga oshirish, bino va inshootlarni rekonstruksiya qilish, shuningdek transport va logistika infratuzilmasini rivojlantirish bilan bog'liq.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida transport turlari bo'yicha transport xizmatlarining tarkibi, %

Transport xizmatlari umumiy hajmida avtomobil transporti xizmatlarining ulushi 90,7 % ni tashkil etadi.

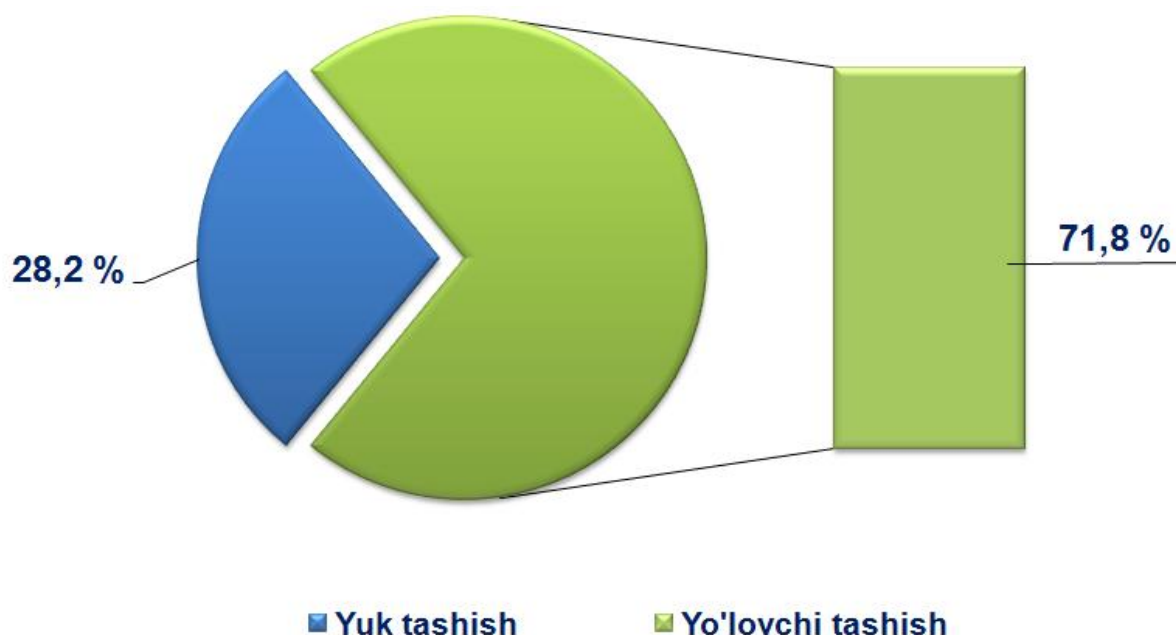
O'z navbatida, boshqa transport faoliyati esa – 9,3 % qayd etildi.

Transport xizmatlarining eng katta ulushi avtomobil transportida yuk va yo'lovchilarni tashish bo'yicha xizmatlarga to'g'ri keladi. Transportning ushbu turi boshqa transport turlari bilan taqqoslanganda uning moslashuvchanligi va ko'rsatilayotgan xizmatlarning nisbatan arzonligi sababli eng ko'p talabga ega hisoblanadi.

Avtomobil transportida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmida yo'lovchilar transporti katta ulushga ega. Shunday qilib, 2019-yil yanvar-sentabr oylarida avtomobil transportida yo'lovchi tashish xizmatlarining ulushi 71,8 % ga yetdi.

Avtomobil transportida ko'rsatilgan bozor xizmatlarining umumiy hajmida yuk tashish xizmatlari ulushi 28,2 % ni tashkil etdi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida tashish turlari bo'yicha avtomobil transportida ko'rsatilgan bozor xizmatlarining tarkibi, %

Xizmatlar sohasining rivojlanishi iqtisodiy qarorlar qabul qilish yo'lidan bormoqda. Xususan, savdo sohasida qisqa vaqt ichida uning kichik chakana tashkilotlari - chodirlar, do'konchalar, peshtaxtalar, yengil konstruktsiyali pavilonlar va yarmarka turlarining soni ko'paymoqda.

Kichik savdogarlarning yordami bilan iste'mol bozorini to'ldirish muammosi imkon qadar tezroq hal qilindi, xaridor mahsulotni tanlash imkoniyatiga ega bo'ldi.

Har bir mamlakatning iqtisodiy hayotida savdo xizmati muhim rol o'ynaydi, bunda, ishlab chiqarish va iste'mol o'rtasidagi bog'liqlikni amalga oshiradigan, mahsulot ishlab chiqarish hajmi va tarkibiga, shuningdek, ularning turlari va sifatini oshirishga ta'sir ko'rsatadi.

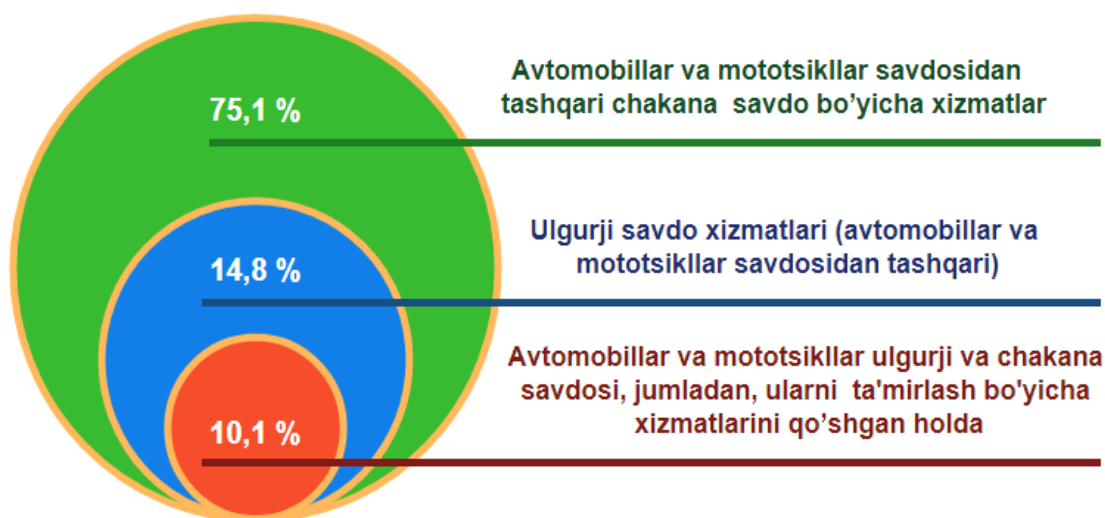
2019-yil yanvar-sentabr oylarida ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmidagi savdo xizmatlarining ulushi 29,4 % ni tashkil etib, bu 2 566,7 mlrd. so'mga teng bo'ldi.

Chakana savdo xizmatlari umumiy savdo xizmatlari hajmining qariyb to'rtidan uchi – 75,1 % ga to'g'ri keladi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida ulgurji savdo xizmatlarining ulushi (avtomobillar va mototsikllar savdosidan tashqari) 14,8 % ga yetdi.

Avtomobillar va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi bo'yicha xizmatlar, jumladan, avtomobillar va mototsikllarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlarni qo'shgan holda savdo xizmatlarining umumiy hajmidagi ulushi 10,1 % ni tashkil etdi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida savdo xizmatlari tarkibi, %

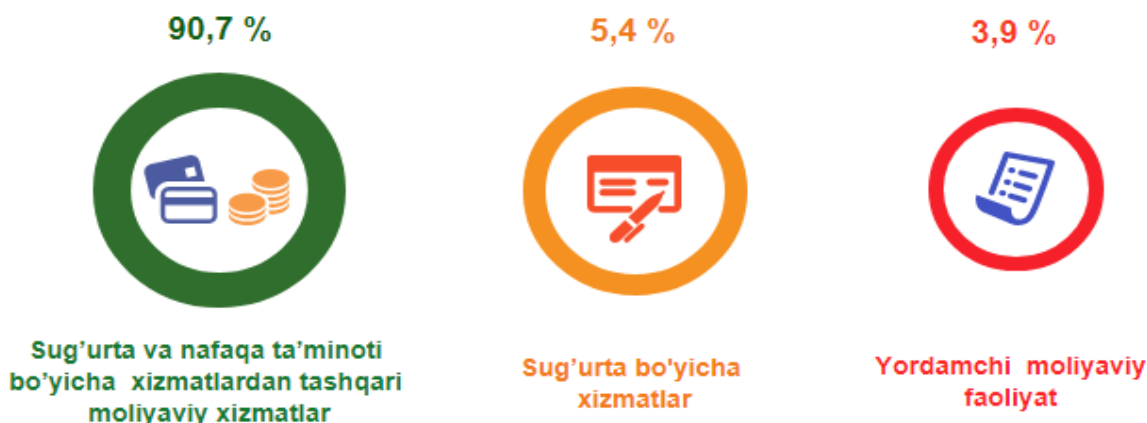

Bugungi kunda yetakchi o'rinlarni nafaqat savdo va transport kabi doimiy yangilanib borayotgan an'anaviy faoliyat turlari, balki tez o'sib borayotgan bilimga asoslangan biznes va ijtimoiy-madaniy xizmatlar ham egallaydi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida moliyaviy xizmatlar hajmi 1 114,1 mlrd. so'mga teng bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 428,7 mlrd. so'mga oshdi.

**2019-yil yanvar-sentabr oylarida
moliyaviy xizmatlar tarkibi, %**

Moliyaviy xizmatlar - 100,0 %

Moliyaviy xizmatlar umumiy hajmida sug'urta va nafaqa ta'minoti bo'yicha xizmatlardan tashqari moliyaviy xizmatlarning ulushi 90,7 % ni tashkil etadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi yuqori texnologiyali innovatsion ishlanmalardan foydalanish korxonalarda boshqaruv va texnologik jarayonlar samaradorligini oshirishga, iqtisodiyotning turli sohalarida tovarlar va xizmatlarning yangi bozorlarini yaratishga va mavjud bozorlarni kengaytirishga yordam beradi va bu oxir-oqibat aholi hayotining yaxshilanishiga olib keladi.

So'nggi yillarda bozorni zamonaviy axborot texnologiyalari va aloqa vositalari bilan to'yinganligi kuzatilmoqda.

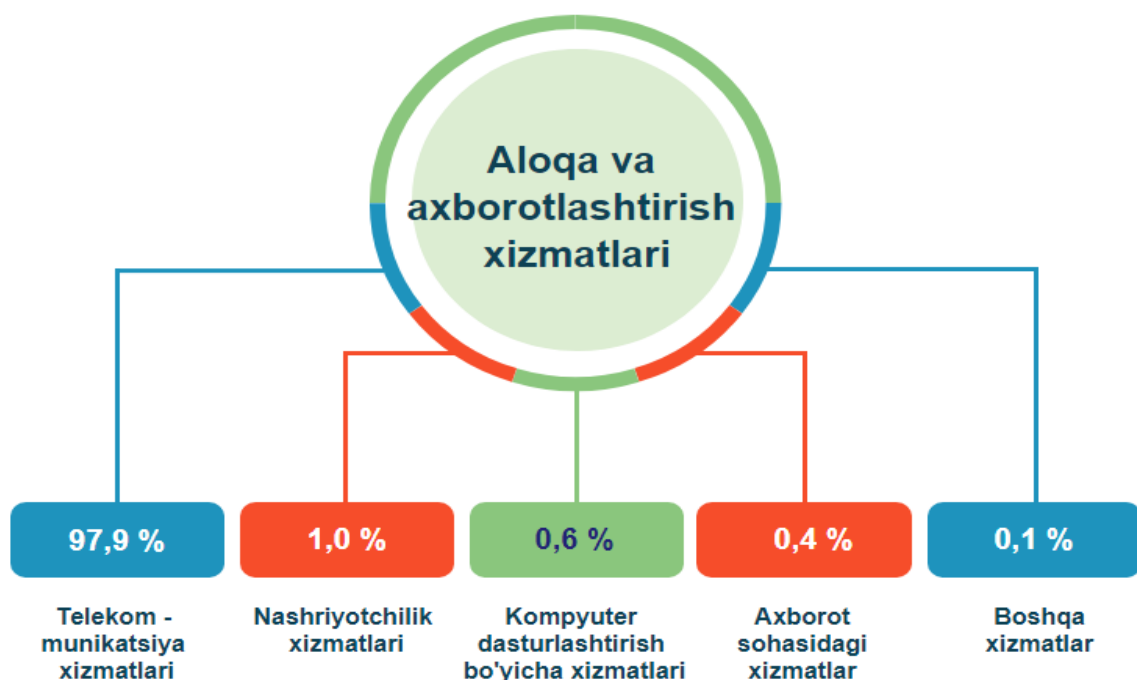
2019-yil yanvar-sentabr oylarida aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining hajmi 442,7 mlrd. so'mga teng bo'ldi.

O'tgan yilning mos davriga nisbatan ushbu turdagi xizmatlarning o'sishi 9,0 % ga yetdi. Ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmidagi ulushi 5,1 % ni tashkil etdi.

Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmida eng katta ulushni telekommunikatsiya xizmatlari (simli va mobil aloqa xizmatlari, Internet tarmog'i, yo'ldoshli aloqa xizmatlari va boshqalar) egallab, 97,9 % ni tashkil etdi.

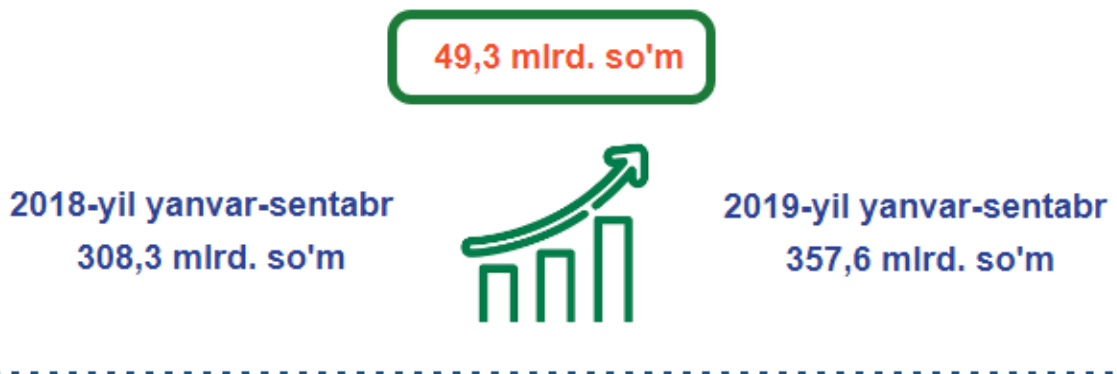
Joriy davrda aloqa va axborotlashtirish xizmatlari umumiy hajmida nashriyotchilik xizmatlari 1,0 %, kompyuter dasturlashtirish, maslahat berish xizmatlari va boshqa yordamchi xizmatlar - 0,6 %, axborotlashtirish xizmatlari - 0,4 %, boshqa xizmatlar - 0,1 % ni tashkil etishi qayd etildi.

**2019-yil yanvar-sentabr oylarida
aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining tarkibi, %**

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bilimlar va xizmatlar iqtisodiyotini shakllantirishning eng muhim sharti kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlashning rivojlangan tizimi hisoblanadi.

Ta'lim sohasidagi xizmatlar

2019-yil yanvar-sentabr oylarida ta'lim sohasidagi xizmatlar hajmi 357,6 mlrd. so'mga yetib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan o'sish 101,2 % ni tashkil etdi.

Amalga oshirilayotgan islohotlar jarayonida mamlakatdagi barcha sohalarda yuqori malakali mutaxassislar zarur. Aynan ular innovatsion iqtisodiyotning harakatlantiruvchi asosiy kuch sifatida xizmat qiladi.

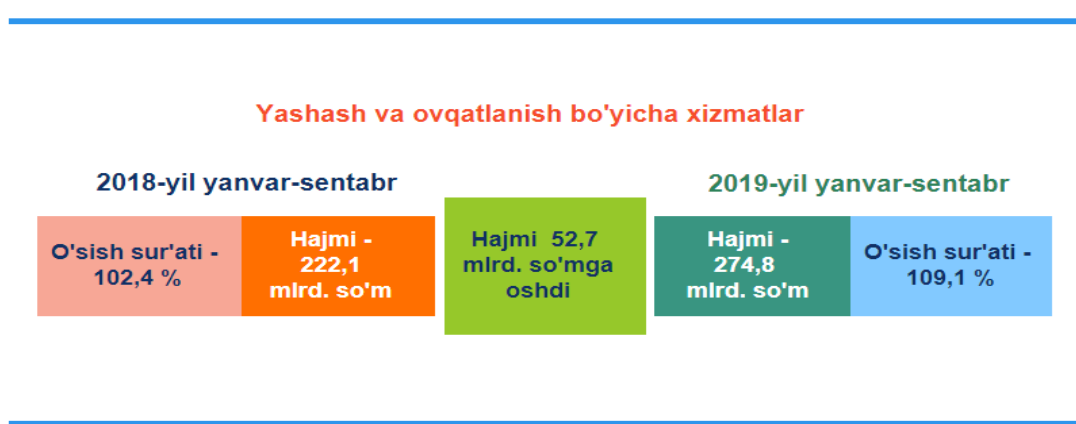
2017-2021 yillarga mo'ljallangan Harakatlar strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblangan ta'lim va fan sohasini rivojlantirish quyidagilardan iborat:

uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish;

ta'lim va o'qitish sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish asosida oliy ta'lim muassasalari faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish, oliy ta'lim muassasalariga qabul kvotalarini bosqichma-bosqich ko'paytirish;

ilmiy-tadqiqot va innovatsiya faoliyatini rag'batlantirish, ilmiy va innovatsiya yutuqlarini amaliyotga joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish, oliy o'quv yurtlari va ilmiy-tadqiqot institutlari huzurida ixtisoslashtirilgan ilmiy-eksperimental laboratoriyalar, yuqori texnologiya markazlari va texnoparklarni tashkil etish.

2018-yil yanvar-sentabr oylariga nisbatan yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarning o'sish sur'ati 109,1 % ni tashkil etdi, hajmi esa 52,7 mlrd. so'mga oshdi va 274,8 mlrd. so'mga yetdi.

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar hajmida oziq-ovqat va ichimliklar bilan ta'minlash bo'yicha xizmatlarning ulushi 77,2 % bilan ustunlik qiladi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarning tarkibi, %

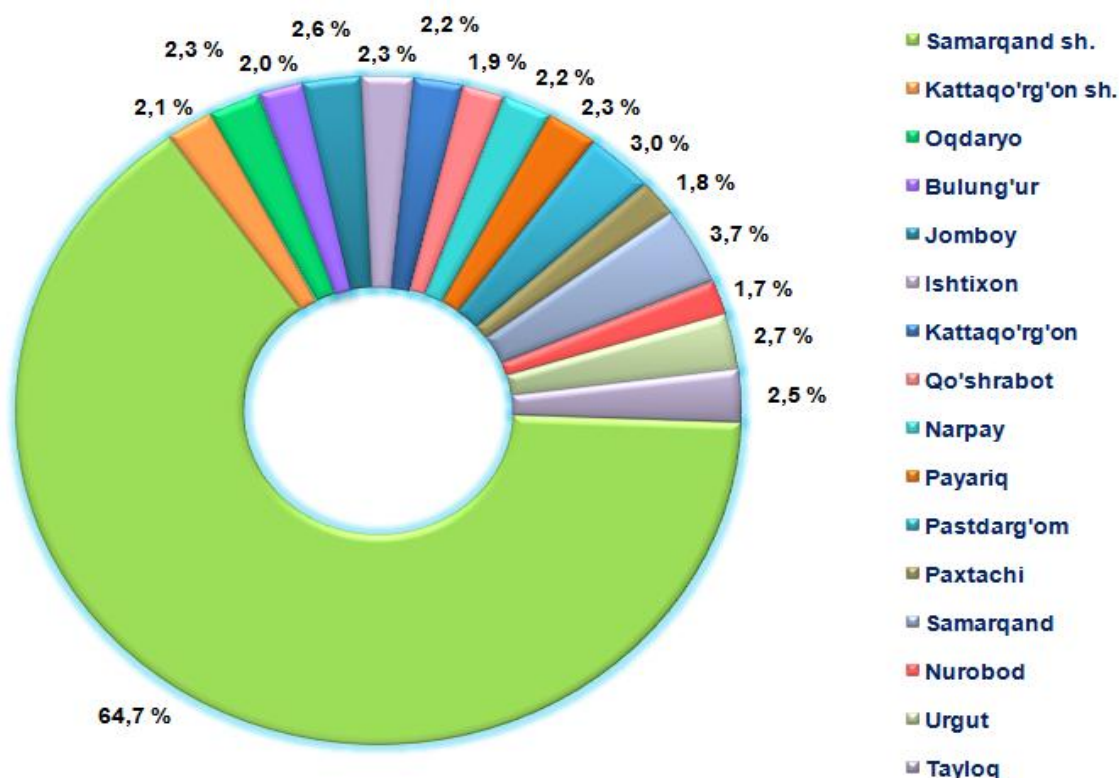

Shunday qilib, 2019-yil yanvar-sentabr oylarida sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlarning hajmi 15,8 mlrd. so'mga oshdi va 127,0 mlrd. so'mga yetdi. O'tgan yilning shu davriga nisbatan o'sish sur'ati 105,1 % ni tashkil etdi.

Xizmatlar sohasining rivojlanish darajasi aholining hududiy va ijtimoiy harakatchanligini, yangi xo'jalik hududlarini o'zlashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini va moddiy mahsulotlar iste'molini oshirishni ta'minlaydi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida hududlar kesimida ko'rsatilgan bozor xizmatlar tarkibida ulushi, %

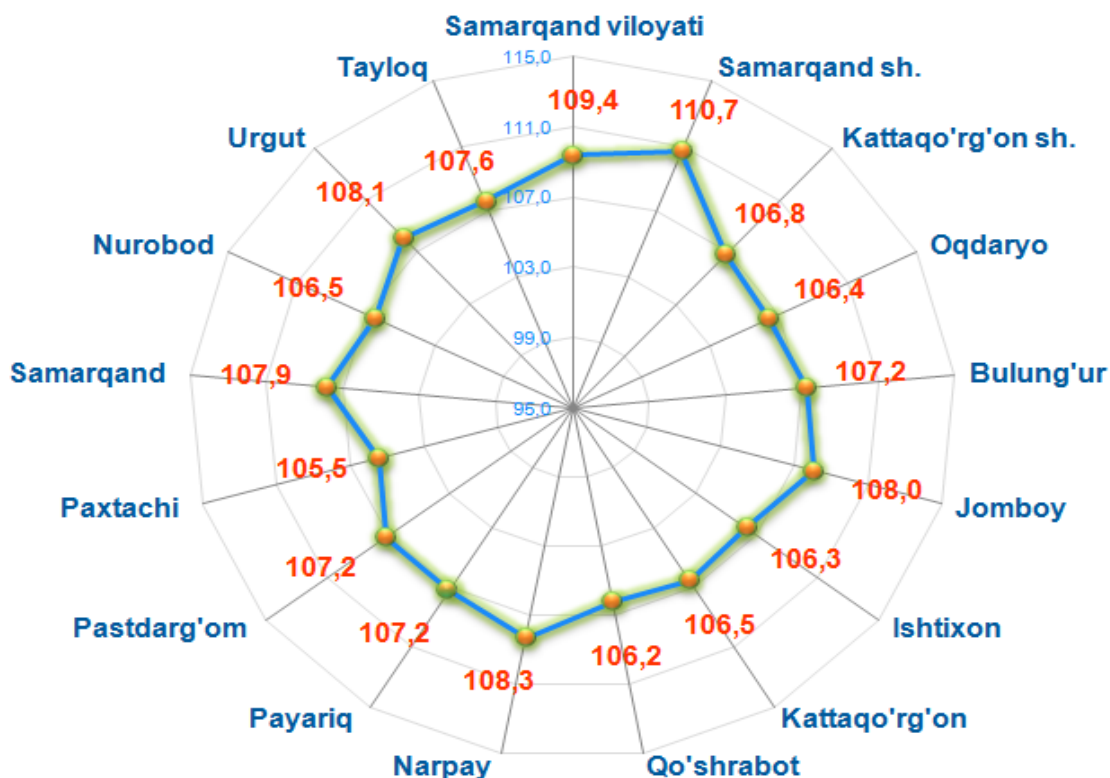
Xizmatlarning umumiy hajmida Samarqand shahrining ulushi eng ahamiyatli bo'lib, 64,7 % ni tashkil etadi. Bu aholi real daromadlari boshqa hududlardan ko'ra yuqoriroq ekanligi bilan izohlanadi.

Bundan tashqari, eng katta ulush Samarqand (3,7 %), Pastdarg'om (3,0 %), Urgut (2,7 %) va Jomboy (2,6 %) tumanlarida qayd etildi.

Xizmatlar sohasining eng past ko'rsatkichlari Nurobod (1,7 %), Paxtachi (1,8 %), Qo'shrabot (1,9 %) tumanlarida kuzatildi.

Ushbu davrda yuqori o'sish sur'atlari Samarqand shahrida (110,7 %), shuningdek Narpay (108,3 %), Urgut (108,1 %) va Jomboy (108,0 %) tumanlarida qayd etildi.

2019-yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha ko'rsatilgan bozor xizmatlarining o'sish sur'atlari, %

Nisbatan past o'sish sur'atlari Paxtachi (105,5 %), Qo'shrabot (106,2 %) va Ishtixon (106,3 %) tumanlarida kuzatildi.

**2019-yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha
ko'rsatilgan xizmatlarning asosiy ko'rsatkichlari**

	Hajmi, mlrd. so'm	O'tgan yilga nisbatan o'sish sur'ati, %	Aholi jon boshiga hajmi, ming so'm
Samarqand viloyati	8 729,0	109,4	2 280,3
Samarqand shahri	5 646,5	110,7	10 427,5
Kattaqo'rg'on shahri	186,6	106,8	2 105,9
tumanlar:			
Oqdaryo	203,8	106,4	1 301,1
Bulung'ur	178,3	107,2	968,4
Jomboy	224,1	108,0	1 324,7
Ishtixon	204,0	106,3	817,4
Kattaqo'rg'on	188,9	106,5	702,3
Qo'shrabot	163,2	106,2	1 262,0
Narpay	191,8	108,3	913,1
Payariq	198,7	107,2	807,1
Pastdarg'om	257,0	107,2	736,9
Paxtachi	154,8	105,5	1 087,6
Samarqand	326,7	107,9	1 316,9
Nurobod	149,3	106,5	1 008,8
Urgut	238,3	108,1	477,4
Tayloq	217,0	107,6	1 098,3

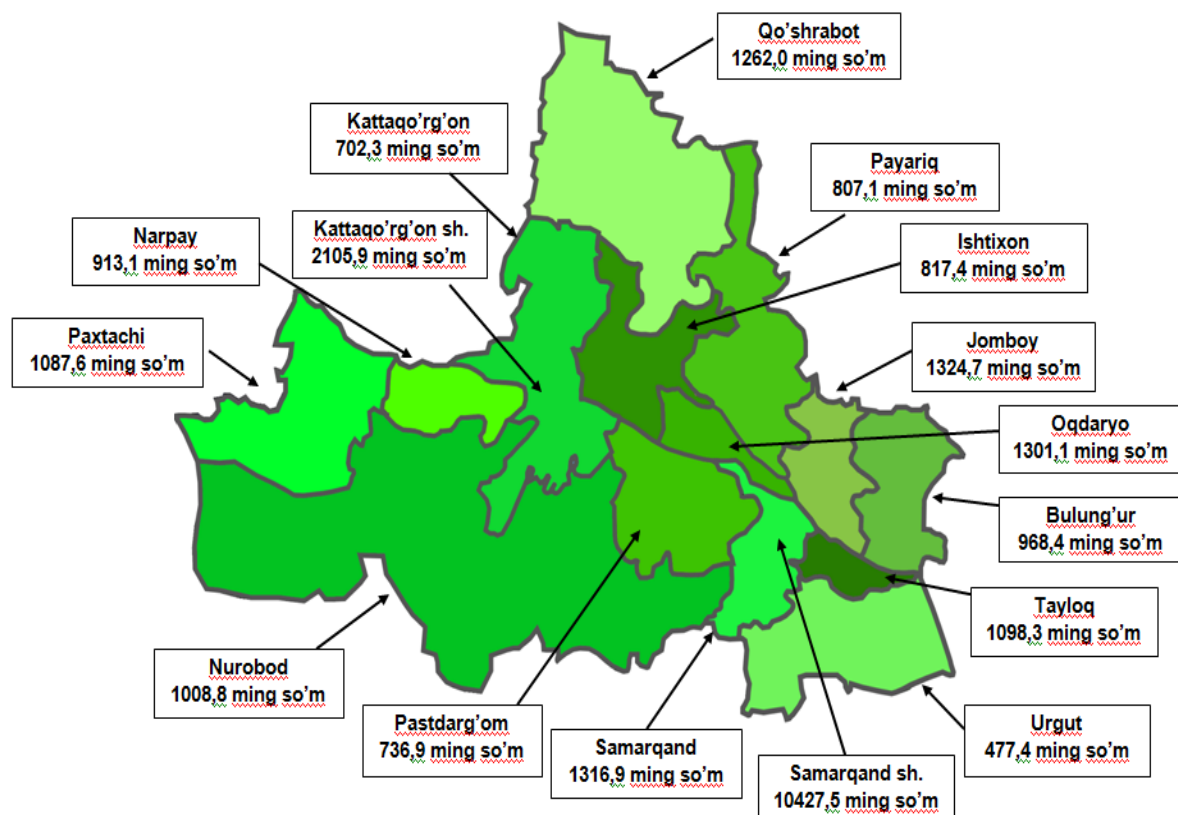
O'tgan yilga nisbatan aholi jon boshiga ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 364,0 ming so'mga oshdi va 2 280,3 ming so'mga teng bo'ldi, o'sishi 107,2 % ni tashkil etdi.

2019-yil yanvar-avgust oylariga nisbatan aholi jon boshiga xizmatlar hajmi 300,5 ming so'mga oshdi.

Ushbu ko'rsatkich bo'yicha Samarqand shahri yetakchi o'rinni egallaydi. Bu yerda aholi jon boshiga xizmatlar hajmi 10 427,5 ming so'm ekvivalentida qayd etildi.

Urgut (477,4 ming so'm), Kattaqo'rg'on (702,3 ming so'm) va Pastdarg'om (736,9 ming so'm) tumanlarida boshqa hududlarga nisbatan aholi jon boshiga xizmatlar hajmi past.

**2019-yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha
aholi jon boshiga ko'rsatkichlar, ming so'm**

Xizmatlar sohasining rivojlanish darajasi aholining munosib hayot sifatini ta'minlash ko'rsatkichidir, chunki xizmatlar bozori rivojlanishiga ta'sir qiluvchi, hal qiluvchi omil aholining real daromadlari va turmush darajasining o'sishi hisoblanadi.

Mamlakatimizda postindustriyadan keyingi axborot jamiyati shakllanishi bilan xizmat ko'rsatish sohasining roli tobora o'sib boradi, chunki aholining ehtiyojlari ortib boraveradi va ularning xilma-xilligi doimiy ravishda kengayib boradi.

Xizmatlar sohasi statistikasi bo'limi

71-230-85-35